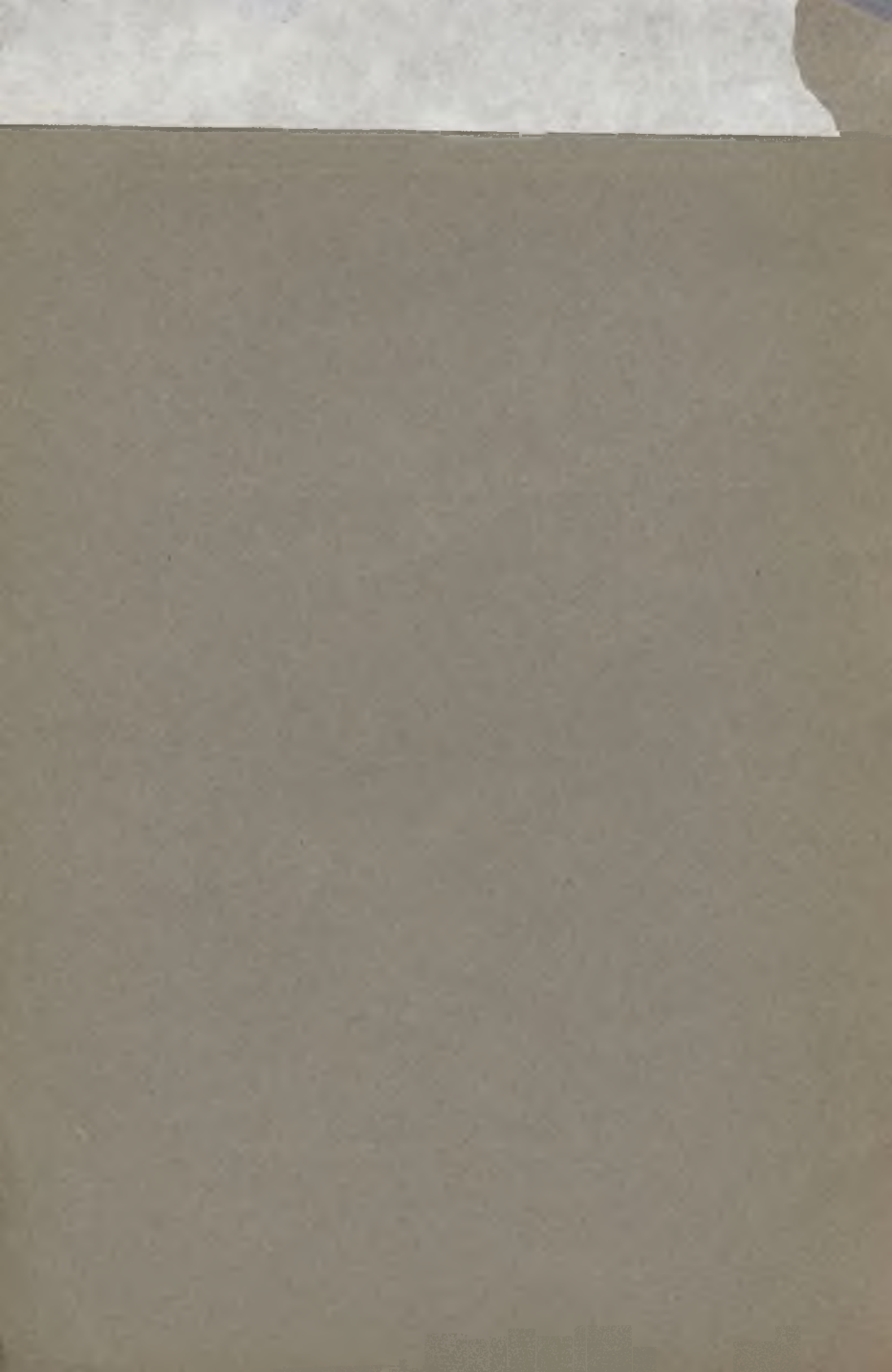

POLSKA AKADEMJA UMIEJĘTNOŚCI

III SPRAWOZDANIE
Z CZYNNOŚCI KOMITETU WYDAWNICTW ŚLĄSKICH
OD POŁOWY LISTOPADA 1934 DO CZERWCA 1936

KRAKÓW 1936

DRUKARNIA UNIW. JAGIELL. POD ZARZĄDEM J. FILIPOWSKIEGO

243041

I

k-81/8515
1.10. R₁

III Sprawozdanie z czynności Komitetu Wydawnictw Śląskich od połowy listopada 1934 do czerwca 1936

Podobnie jak w dwóch poprzednich Sprawozdaniach (I. od marca 1933 do końca czerwca 1934, II. od 1 lipca do poł. listopada 1934), przechodzi się tu kolejno poszczególne działy naukowe:

1. *Antropologia*. Prof. Kazimierz i Eugenja Stolyhnowie przy pomocy swych asystentów dra L. Sedlaczka-Komorowskiego i dra B. Jasickiego oraz kilku słuchaczy ukończyli badania antropologiczne na terenie powiatu pszczyńskiego, zbadawszy w 47 miejscowościach 4643 ludzi; obecnie przystąpili do opracowania tego bogatego materiału.

2. *Prehistorja*. a) Wydawnictwa. Ukończono druk 1 zeszytu Prac prehistorycznych śląskich, obejmującego sprawozdania z badań wykopaliskowych, przeprowadzonych na Śląsku w lecie r. 1933 przez dra J. Żurowskiego, dra R. Jakimowicza, prof. J. Kostrzewskiego i prof. Wł. Antoniewicza. Na ukończeniu 2 zeszyt tychże Prac, który zawiera sprawozdanie z badań prehistorycznych w r. 1934 przez dra J. Żurowskiego, dra R. Jakimowicza i prof.

Kostrzewskiego. Oba te zeszyty ilustrowane są licznymi rycinami, planami, przekrojami i zdjęciami fotograficznymi. Do przygotowanego Atlasu grodzisk i zameczysk w województwie śląskim sporządzono trójkolorowe klisze cynkowe z obiektów zaplanowanych; poczem po dokładnem skolacjonowaniu przystąpiono do druku tablic Atlasu. Dr St. Bąk zgromadził materiał toponomastyczny z okolicy opracowywanych 10 grodzisk, który inż. A. Launer wpisał w kopje planów katastralnych odpowiednich miejscowości wedle zasad, ustalonych przez prof. K. Nitscha w ten sposób, że nazwy te pomieszczone zostaną na mapkach katastralnych w transkrypcji literackiej, a w tekście Atlasu w pisowni fonetycznej. Poczyniono wreszcie zdjęcia fotograficzne z szeregu grodzisk (m. i. zdjęcie panoramiczne grodziska Lubomji przez fotografa p. Muchę) oraz zdjęcia aeroplanowe niektórych grodzisk i zamków, sporządzone przez 2 pułk lotniczy w Krakowie. Ze zdjęć tych sporządza się klisze cynkowe. Dr Żurowski i dr Jakimowicz zbierali w dalszym ciągu wiadomości o grodziskach i zameczyskach w woj. śląkiem i wykryli ślady tychże w około 20 miejscowościach. Po zaszłej w styczniu b. r. śmierci ś. p. J. Żurowskiego redakcji Prac prehistorycznych oraz dokończenia wydawnictwa Atlasu podjął się dr R. Jakimowicz.

b) Prace wykopaliskowe prowadzone były w lecie r. 1935 przez dra R. Jakimowicza, który w dalszym ciągu rozkopywał grodzisko w Kuchelnieńskim Lesie z nowym, bardzo poważnym rezultatem. Prof. Kostrzewski, zajęty wykopaliskami w Biskupinie

wielkopolskim, w tym roku badań na Śląsku nie kontynuował.

3. *Historja.* a) *Historja Śląska.* Wyszedł z druku III tom *Historji Śląska do r. 1400*, poświęcony sztuce, sfragistyce, heraldyce i numizmatyce Śląska. Na treść jego składają się następujące prace: dr M. Gębarowicz, *Architektura i rzeźba na Śląsku do schyłku XIV w.*, dr T. Dobrowolski, *Śląskie malarstwo ścienne i sztalugowe do pocz. XV w.*, prof. Wł. Podlacha, *Minjatury śląskie do końca XIV w.*, dr M. Gumowski, *Pieczęcie śląskie do końca XIV w.*, tenże, *Moneta na Śląsku do końca XIV w.* i dr S. Mikucki, *Heraldyka Piastów śląskich do schyłku XIV w.* Indeks osób, miejscowości i rzeczowy opracował dr K. Piotrowicz. Przy końcu tomu dodano obszernie (6 ark. druku) streszczenie w języku francuskim. Duży ten tom obejmuje XI + 886 stron druku, a zdobi go 70 rycin w tekście, 163 tablic ilustrowanych na kredowym papierze oraz 3 mapy. Ilość reprodukowanych pieczęci przenosi 200 sztuk, a ilość monet dochodzi do 600 sztuk. W przygotowaniu jest II tom *Historji Śląska*, poświęcony stosunkom społeczno-gospodarczym na Śląsku. Zawierać on będzie prace z zakresu dziejów Kościoła, rycerstwa, miast i wsi śląskiej oraz dziejów kultury na Śląsku do końca XIV w. w opracowaniu prof. T. Silnickiego, W. Semkowicza, K. Tymienieckiego, R. Grodeckiego i K. Dobrowolskiego.

b) *Prace monograficzne z dziejów Śląska.* W druku jest praca dra Wł. Dziegła p. t. *Utrata Księstw Raciborskiego i Opolskiego przez*

królową Ludwikę Marję w r. 1666, poczem pójdzie do druku gotowa już praca dra St. Nowogrodzkiego, Rządy Zygmunta Starego na Śląsku, w Opawie i Łużycach (1499—1506). Zamierzone są nadto pewne prace wydawnicze do dziejów Śląska.

c) Stosunki kulturalne Śląska z Polską w dobie odrodzenia. Zebrany przez dra H. Barrycza w latach 1933—4 materiał źródłowy tak się rozrósł, że z konieczności trzeba było pod koniec r. 1934 przeprowadzić zmianę pierwotnego planu pracy i podziału zagadnień na dwie epoki: 1) obejmująca wiek XV i cały niemal wiek XVI i 2) od końca w. XVI do pocz. w. XVIII. Dalsze poszukiwania skupił dr Barrycz już tylko na pierwszej epoce, kontynuując badanie starych druków i rękopisów z w. XVI, wydobywając z nich prace literackie Ślązaków, działających w Polsce, i Polaków, działających na Śląsku.

d) Konkurs na dwie prace historyczne z zakresu dziejów osadnictwa i dziejów miast śląskich nie wydał dotąd pozytywnego rezultatu. Postanowiono ramy konkursu rozszerzyć, obejmując nim opracowanie jednego większego ustępu z historii Śląska (objętość conajmniej 6 ark. druku) z nagrodami 500 i 1000 zł i terminem do końca r. 1936.

4. *Językoznawstwo*. Ks. P. Gołąb (obecnie w Grudziądzu) badał gwarę swej rodzinnej wsi Schodni w pow. opolskim oraz kilku innych wsi okolicznych, biorąc za podstawę kwestjonariusz Atlasu języka polskiego P. A. U. Zebrał sporo tekstów gwarowych i faktów językowych, które zamierza w najbliższym czasie opracować w formie monografji. Dr St. Bąk zbierał w dal-

szym ciągu teksty gwarowe śląskie. Zamierzone jest zbieranie materiałów do Atlasu gwar śląskich przy pomocy i współudziale młodszych, także miejscowych sił naukowych pod kierunkiem prof. Nitscha, który podjął się opracowania planu pracy oraz odpowiedniego kwestjonariusza. Odpisano, na podstawie zdjęć fotograficznych rękopisu, obszerny zbiór kazań polskich pastora Negiusa z w. XVI, znaleziony przez dra Barycza w kościele w Landeshut.

5. *Etnografia*. a) Pieśni ludowe z Polskiego Śląska. Opracowanie II tomu Pieśni oraz uzupełnienie zbioru powierzono mgrowi Józefowi Ligęzie, który w ścisłym kontakcie z ks. E. Szramkiem kończy redakcję 1 zeszytu tegoż tomu, do którego wejdzie ponadto szereg nieznanych pieśni śląskich, zebranych przez p. Tacinę, nauczyciela w Ustroniu na Śląsku. Opracowania strony muzycznej podjął się p. dyr. Bolesław Stoiński w Katowicach.

b) Sztuka ludowa na Śląsku. W dziale Prac etnograficznych śląskich wyszły dwie bogato ilustrowane publikacje: 1) mgra M. Gładysza, Zdobnictwo drzewne górali w Beskidzie śląskim, formatu 4°, str. V + 151 z 125 rycinami w tekście, 108 tablicami i 1 mapką, oraz 2) Agnieszki i Tadeusza Dobrowolskich, Strój, haft i koronka w województwie śląskim, zawierająca w formacie 4° str. IV + 145 z 65 rycinami w tekście, 38 tablicami i 1 mapką. Mgr Gładysz zbierał w dalszym ciągu i opracowywał materiał do Zdobnictwa metalowego na Śląsku, a p. Fr. Strzałko kończy pracę nad drewnianem budownictwem kościelnem na Śląsku,

do której zebrał już przeszło 300 zdjęć fotograficznych, opisów i planów.

6. *Stosunki gospodarcze Śląska*. Opuściła prasę jako nr 1 Prac ekonomicznych śląskich rozprawa mgra J. Massalskiego, Udział robocizny w kosztach produkcji węgla na Śląsku. Tenże autor wykończył obszerniejszą pracę o Problemach eksportu polskiego węgla, która niebawem ukaże się w druku. Doc. dr S. Schmidt kończy opracowanie obszernego materiału do kwestji zaopatrzenia w mleko śląskich centrów przemysłowych. Dr W. Zaleski podjął się opracowania Historji przemysłu śląskiego i rozpoczął już gromadzić materiał do tej obszernej pracy, obliczonej na 3 tomy.

7. *Geografja*. Pod kierunkiem prof. J. Smoleńskiego przygotowuje się szereg monografij miast śląskich, jak Mysłowice, Świętochłowice, Bielsko, Biała oraz Cieszyn. Nadto w Instytucie geograficznym U. J. opracowuje się Atlas geograficzny woj. śląskiego na gotowych mapach roboczych. W przygotowaniu jest praca mgra Poldy, Analiza geograficzno-osadnicza wsi w Beskidzie Śląskim.

8. *Geologja*. a) Badanie węgla. Dalsze badania dra J. Zerndta nad megasporami polskiego zagłębia węglowego postępowały powoli naprzód, niestety z braku specjalnych funduszków nie mogła dotąd ukazać się w druku druga część tej kosztownej publikacji, mająca objąć resztę t. j. 36 kopalń śląskich. Jest jednak nadzieja, że w najbliższym czasie będzie można przystąpić do wydania jej z budżetu Komitetu Wydawnictw Śląskich.

b) Mapa geologiczna Beskidów Śląskich, opracowywana pod kierunkiem prof. J. Nowaka, po-

stępuje szybko naprzód. Po uzupełnieniu badań terenowych przez współpracowników: dra J. Burtanównę, dra K. Koniora i dra M. Książkiewicza, przystąpiono do sporządzenia samej mapy, która wykonana zostanie w zakładzie litograficznym F. Zielińskiego w Krakowie.

c) Mapę geologiczną Zagłębia węglowego w opracowaniu inż. dra L. Kowalskiego rozpoczęto rysować. Sporządzony został litograficznie podkład sytuacyjny, w który autor wrysował elementy geologiczne, przyczem okazała się konieczność uzupełnienia w kilku punktach badań terenowych.

d) Ukazała się w druku praca dra M. Książkiewicza, Utwory czwartorzędowe Pogórza Cieszyńskiego jako nr 2 Prac geologicznych śląskich. Dalsze badania nad czwartorzędem południowej części Śląska prowadzą dr Konior i mgr Guzik, dr Krach zaś bada miocen w tej części Śląska.

9. *Gleboznawstwo*. Prof. W. Łoziński dzięki wielokrotnym wyjazdom w teren zdołał wykończyć ogólny przegląd gleb górnośląskich i przystąpił obecnie do opracowania materiału, poczem rozpocznie badania gleb na Śląsku Cieszyńskim.

10. *Botanika*. Z inicjatywy dr Anieli Kozłowskiej a z ramienia działu przyrodniczego Muzeum Śląskiego w Katowicach rozpoczęta została jeszcze przed trzema laty zbiorowa praca nad wszechstronnem przedstawieniem zespołów leśnych Śląska. Część I tej pracy, już gotowa do publikacji, obejmuje dr A. Kozłowskiej: Charakterystykę zespołów leśnych Pogórza Cieszyńskiego; w osobnej rozprawie potraktowana

jest flora mchów, opracowana przez p. R. Wilczka oraz flora wątrobowców, opracowana przez p. I. Rejment. W związku z temi pracami pozostające badania faunistyczne objęły dotychczas analizę ściółki leśnej ze specjalnem uwzględnieniem pajęczaków, opracowanych przez p. I. Książkównę, i faunę motyli w opracowaniu p. Z. Stuglika. Druk powyższych rozpraw, które złożą się na 1 nr Prac biologicznych śląskich jest na ukończeniu. Równocześnie prowadzą wyżej wspomniani autorowie dalsze analogiczne badania na terenie Beskidu Śląskiego, a dr Br. Jaroń przedsięwziął badania torfowiskowe na Śląsku, które mu posłużyły do napisania historii lasu na całym terytorjum Śląska. Po wyjeździe dr A. Kozłowskiej do Warszawy objął kierownictwo prac biologicznych na Śląsku dr W. Nechay.

8808

72 /

Biblioteka Śląska w Katowicach

Id: 0030000442478

I 213041

Doublet III